

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΒΗΜΑ

**Διεθνές Συνέδριο Συλλόγου Ελλήνων Περιφερειολόγων:
“Παραμεθόριες Περιοχές: Ανάπτυξη, Δημιουργία
Απασχόλησης, Διασυνοριακή Συνεργασία”**

Γ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ*

Παρουσίαση βασικών συμπερασμάτων και προσδιορισμός προοπτικών

Ολοκληρώθηκε με επιτυχία τόσο στο θέμα της προσέλευσης Συνέδρων και Φορέων της Πολιτείας όσο και στην ποιοτική εμβέλεια των εισηγήσεων το τριήμερο Διεθνές Συνέδριο που οργανώθηκε από το Σύλλογο Ελλήνων Περιφερειολόγων στην Θεσσαλονίκη στις 9-10 και 11 Μαΐου. Θέμα του Συνεδρίου ήταν: “Παραμεθόριες Περιοχές: Ανάπτυξη, Δημιουργία Απασχόλησης, Διασυνοριακή Συνεργασία”.

Στο συνέδριο συμμετείχαν ως εισηγητές Βουλευτές, Ευρωβουλευτές, Αξιωματούχοι των Εθνικών Διοικήσεων, Πανεπιστημιακοί, Νομάρχες, Περιφερειάρχες, Επιχειρηματίες, Εκπρόσωποι ΟΤΑ/Επιμελητηρίων/Εργατικών Ενώσεων/αναπτυξιακών Εταιρειών από την Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Αλβανία και την Επιτροπή της Ευρωπαϊκής

* Γιώργος Γεωργίου, Δρ. Οικονομολός-Περιφερειολόγος.

Ένωσης. Η παρουσία του Υπουργού Μακεδονίας-Θράκης κ. Κ. Τσιλιδή ήταν αισθητή επιβεβαιώνοντας με τις παρεμβάσεις του το ενδιαφέρον της πολιτείας για τη Βόρεια Ελλάδα και ιδιαίτερα για την ανάπτυξη των Παραμεθορίων.

Οι στόχοι του Συνεδρίου όπως προγραμματικά καθορίστηκαν και με την ολοκλήρωση του δημοσιοποιήθηκαν μέσω συγκεκριμένων προτάσεων πολιτικής, προδιαγράφουν πιθανές εξελίξεις στη Βαλκανική Ζώνη επιφρούων της χώρας μας. Βασικοί άξονες μιας τέτοιας πολιτικής αποτελούν:

- Η διερεύνηση των προτάσεων πολιτικής για την ανάπτυξη των παραμεθορίων περιοχών με προοπτική την υπέρβαση των διαφθρωτικών στρεβλώσεων και των γεωπολιτικών καταναγκασμών.

- Η δημιουργία ενός πλαισίου διαλόγου και συνεργασίας και ανάπτυξη πρωτοβουλιών για αμοιβαία ενημερία των διασινοριακών περιοχών.

- Η συμβολή/βοήθεια στους τοπικούς υπευθύνους για την ανάπτυξη διευρωπαϊκών/βαλκανικών δικτύων συνεργασίας.

- Οι προβληματισμοί και διαμόρφωση προτάσεων πολιτικής για το Σχεδιασμός Στρατηγικών Ανάπτυξης των ελληνικών Παραμεθορίων Περιοχών.

- Η διερεύνηση στρατηγικών για τη βαθμαία ολοκλήρωση/ανάπτυξη της Βαλκανικής. Ο ρόλος της Ελλάδας στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής πολιτικής για ανάπτυξη στα Βαλκάνια.

- Η πολιτισμική διάσταση ως στοιχείο υπέρβασης ιστορικών στρεβλώσεων και παράγοντας συνεργασίας και ανάπτυξης στα Βαλκάνια.

Μεταξύ των κεντρικών θεμάτων που τονίστηκαν στο συνέδριο περιλαμβάνεται και η ιδέα της υιοθέτησης μιάς στρατηγικής διείσδυσης στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων, με βάση και μια χωροταξική πολιτική που θα στηρίζεται στην δικτύωση και στην καινοτομία (Θ. Λαγός, πρώην Πρόεδρος ΣΕΠ). Επισημάνθηκε επίσης η απουσία μιας εκφρασμένης Κοινοτικής Βαλκανικής πολιτικής, στην οποία η χώρα μας θα μπορούσε να απαντήσει προτείνοντας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ιδέες για πρωτοβουλίες σε *Mega Projects*.

Στην παρέμβαση του ο Υπουργός Μακεδονίας Θράκης κ. Τσιλιδης, αναφέρθηκε στο ιστορικό πρότυπο ανάπτυξης κέντρου-περιφέρειας και επεσήμανε τις δυσκολίες που υπάρχουν για μια πραγματική αποκέντρωση με αναπτυξιακή διάσταση. Στη συνέχεια τόνισε ότι η Βόρεια Ελλάδα και ιδιαίτερα η Μακεδονία-Θράκη θα πρέπει να δρεθεί στο επίκεντρο της αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας, ώστε να αποτελέσει το εφαλτήριο για διείσδυση στα Βαλκάνια.

Ο εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την 5η Διεύθυνση για την Απαιχόληση κ. Μάκης Ποταμιανός αναφέρθηκε στις τρεις βασικές αρχές που σχετίζονται όμεσα με την αύξηση της Ευρωπαϊκής πολιτικής δηλαδή την Εταιρική σχέση, Διαδούλευση, Δικτύωση. Τέλος τόνισε τη σημαντική ευκαιρία που προσφέρουν τα προγράμματα PHARE και INTERREG για την περιφερειακή ανάπτυξη και την ενεργοποίηση του τοπικού παραγωγικού δυναμικού. Χαρακτηριστική ήταν η τοποθέτηση του κ. Ποταμιανού ότι με την πολιτική των σταδιακών αξιοποιήσεων των ευκαιριών θα επιτευχθεί μια ορθολογικότερη διείσδυση στα δεδομένα που εγείρονται από τη νέα τάξη πραγμάτων στα Βαλκάνια.

Με επιστημονικό ενδιαφέρον ακούστηκαν οι εισηγήσεις των Καθηγητών Ζ. Δεμαθά και Λ. Βασενχόδεν. Ο πρώτος υποστήριξε ότι οι συνοριακές περιοχές της χώρας μας και ιδιαίτερα η ενδοχώρα τους διακρίνονται από μια πολλαπλή περιθωριακότητα, η οποία απαιτεί γενναία στήριξη από την πολιτεία προκειμένου να αρθεί. Ο κ. Βασενχόδεν δυσκολεύοντας το έργο της χωροταξίας, καθόσον επιβάλλονται συνήθως εκ των υστέρων και διαφορηγούντων πρώην ενοποιημένους οικονομικούς και κοινωνικούς χώρους. Τονίστηκε επαρκώς η ανάγκη η χώρα μας να πάρει πρωτοβουλίες ώστε να μπορέσει να ενταχθεί χωροταξικά στον Βαλκανικό χώρο και ο τελευταίος να ξαναδρεί τη χαμένη ενότητά του.

Για τις δινατότητες και τον αναπτυξιακό ρόλο που καλείται και ιπορεί να πάιξει η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην ανάπτυξη των Ιαραμεθοδίων αναφέρθηκε ο Πάνος Μαίστρος τονίζοντας ότι η υμβολή του Νέου αναπτυξιακού Νομοσχεδίου είναι μεγάλη προς την ιατεύθυνση αυτή.

Οι εκπρόσωποι των επιστημονικών και πολιτικών φορέων από τις χώρες της Βαλκανικής αποτύπωσαν με οσφήνεια τις δινατότητες για συνεργασίας όπως αυτές διαμορφώνονται σήμερα καθώς και τη σημασία τους για το μετασχηματισμό που διέρχεται αυτή τη στιγμή η οικονομία των χωρών τους. Στον προβληματισμό του Συνεδρίου σχολιάστηκε η χρήση αδόκιμων όρων και εννοιών όπως οικονομική διείσδυση, μητροπολιτική κυριαρχία, επικράτηση κλπ που δρίσκονται πέρα και έξω από τη λογική μιας καλοπροσαίρετης και αμοιβαίου ενδιαφέροντος συνεργασία.

Η θεματολογία του Συνεδρίου πλαισιώθηκε με μια σειρά ζητημάτων που αφορούσαν οικονομικές και κοινωνικές συνιστώσες της ανάπτυξης των παραμεθοδίων περιοχών.

Στην συμπερασματολογία του Συνεδρίου ανάγονται οι κοινές διαπιστώσεις Συνέδρων και Εισηγητών για:

- την διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για τις παραμεθόριες που να λαμβάνει υπόψη της τις εξελίξεις στα Βαλκανια,
- την επίτευξη ενός μετώπου καθολικής συναίνεσης προκειμένου να υποστηριχτεί δεόντως μια τέτοια στρατηγική,
- τον συνυπολογισμό στοιχείων κόστους-ωφελειών, ως αξιόπιστων ειδοών στο σύστημα πολιτικών αποφάσεων που διέπουν τα διαβαλκανικά δίκτυα υποδομών,
- την ολοκλήρωση της Περιφερειακής Δημοκρατίας στην κατεύθυνση της αιρετής περιφερειακής αυτοδιοίκησης στο πλαίσιο της ανάδυσης μιας Ευρώπης των Περιφερειών,
- την υποστήριξη πρωτοδουλιών πάνω σε μικρά και μεγάλα δήματα συνεργασίας σε mega-projects που υπερβαίνουν σημερινές αντιλήψεις για την άσκηση της εξωτερικής μας πολιτικής.

Το Συνέδριο κατάφερε πέρα από τους προβληματισμούς να αναπτύξει μια σειρά συνεργασιών και πρωτοδουλιών για δράση στο προσεχές μέλλον και να ευαισθητοποιήσει την Πολιτεία και τους Αριμόδιους Φορείς για την κρισιμότητα μιας σειράς θεμάτων που αφορούν τις Παραμεθόριες.

Διαχείριση του Χώρου: Ελλάδα 1994

ΣΕΠΟΧ*

1. Κατά τους τελευταίους 12 μήνες, οι εξελίξεις στην Ελλάδα στους τομείς της χωροταξίας και της πολεοδομίας, δηλαδή της διαχείρισης του χώρου, καθορίστηκαν από δύο κύριους παράγοντες :

α. Τον Οκτώβριο του 1993 εγκαταστάθηκε μια νέα κυβέρνηση πρερχόμενη από το σοσιαλιστικό κόμμα και μια πολιτική προσείσματα σχετικά ευαίσθητη στα περιβαλλοντικά θέματα ανέλαβε το ΥΠΕΧΩΔΕ. Ο υπουργός Κώστας Λαζαρίδης μίλησε με θετικό τρόπο για τη χωροταξία, την πολεοδομία και το περιβάλλον, και μάλιστα με αναφορές στην αειφορία, και έχει ήδη δρομολογήσει μια ριζική αναθεώρηση του αντίστοιχου θεματικού πλαισίου.

* Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών, ΣΕΠΟΧ, Μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πολεοδόμων (ECTP), Βουκουρεστίου 23, 10671, Αθήνα, Τηλέφωνο: 3600711, 9218731, Fax: 3629338.

6. Η κώρα αντιμετωπίζει σοβαρά και χρόνια οικονομικά προβλήματα (αυξανόμενο δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ, ύφεση, ανεργία, μείωση ανταγωνιστικότητας) και υφίσταται ισχυρές πιέσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την εφαρμογή δρακόντιων οικονομικών μέτρων σε όλους τους τομείς και για βελτίωση της αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Κατά την περίοδο αυτήν, έχουν ξεκινήσει ορισμένες προσπάθειες για την αναμόρφωση του χωροταξικού θεομηκού πλαισίου και για βελτίωση της πολεοδομικής νομοθεσίας. Λίγες όμως συγκεκριμένες ενέργειες έχουν πραγματοποιηθεί (όπως η θαρραλέα κατεδάφιση ενός μικρού αριθμού αυθαιρέτων κτιριακών), ίσως γιατί απατήθηκε δύσκολη προ-αρசικευτική εργασία, και γιατί το ΥΠΕΧΩΔΕ είχε μεγάλη απασχόληση με την Ελληνική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά το πρώτο εξάμηνο του 1994.

2. Ως αποτέλεσμα, πολύ λίγες πολεοδομικές ή χωροταξικές μελέτες κινήθηκαν το 1994, και οι μελετητές αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα υποαπασχόλησης. Μια αειρά μελετών πολεοδόμησης περιοχών με πυκνή δόμηση αυθαιρέτων ανακοινώθηκαν τον Αύγουστο, αλλά είναι περιορισμένου επιστημονικού και οικονομικού ενδιαφέροντος, ενώ λύθηκαν και ορισμένες εκκρεμότητες ως προς τον υπολογισμό των αμοιβών. Στο μεταξύ, ο κώρος των πολεοδόμων/ χωροτακτών, που πρόσφερε σημαντική οτήση στις πρωτοβουλίες του υπουργείου, είναι απογοητευμένος, γιατί οι μελέτες που ολοκληρώθηκαν πρόσφατα δεν υλοποιούνται και το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν φαίνεται να ξέρει τι να τις κάνει.

Ενα θετικό αποτέλεσμα αυτής της δυσάρεστης κατάστασης είναι ότι ο τομέας των πολεοδομικών/χωροταξικών μελετών έχει εγκαταλειφθεί από τα μη ειδικά γραφεία, που είχαν προσελκυστεί στην αρχή με προσδοκίες προβολής και κερδών. Ετοι παραμένουν ενεργά στον τομέα αυτόν μόνο τα σοβαρά γραφεία πολεοδομικών μελετών, πράγμα που είχε θετικές επιπτώσεις και στις σκέσεις των πολεοδόμων και χωροτακτών με τους άλλους συγγενείς κλάδους.

Πολύ πρόσφατα, η επείγουσα ανάγκη προετοιμασίας προτάσεων και μελετών για το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (και για ειδικά προγράμματα όπως το URBAN και το ACT-VILL) ώθησαν τα αρμόδια υπουργεία (κυρίως Εθνικής Οικονομίας και ΥΠΕΧΩΔΕ) να αναθέσουν το έργο αυτό σε γραφεία μελετών, με ανορθόδοξες διαδικασίες και με ανεπαρκείς χρόνους αποπεράτωσης. Ενας αριθμός γραφείων απασχολείται επίσης με την αξιολόγηση Κοινοτικών προγραμμάτων. Αυτά όλα αποτελούν νέα αντικείμενα εργασίας για τον κλάδο των πολεοδόμων/χωροτακτών, αλλά δεν είναι βέβαιο ότι οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις τους θα είναι

Θετικές.

3. Από μιαν επρύτερη σκοπιά, ο κλάδος των επιστημόνων του χώρου πιστώνει μια κοινή καμπή.

Οι κάτοικοι των αστικών κέντρων έχουν πλήρη επίγνωση πατα της βιωματικής υποθέματος του αστικού λειτουργούντος και της ποινής της ζωής, που απειλεί άνθρωπα και την υγεία τους. Στην προωτίδεια επαμερισμάτων των ευθυνών για αυτή την παραδίδετη κατιάσταση, κατηγορούνται τους πολεοκαπονάς, για την αποφυγή λήψης συγκεκριμένων και αποτελεσματικών μέτρων, αλλά και τους πολεοδόμους. (Περιέχονται, δεν κατηγορούνται ανεξέλγυκτα ιδιοτυπά συμφέροντα, που είναι η πηγή των προβλημάτων και που επικρέονται άμεσα ή έμμεσα από αυτά.) Σε ορισμένες περιπτώσεις οι πολεοδόμοι αποδλαπώνται των ευθυνών, γνωστοί θεωρούνται μή αποτελεσματικοί και πλήρως ανίκανοι να επηρεάσουν τις εξελίξεις τους ανθρωπογενή χώρο.

Γι' αυτό και ο κλάδος της πολεοδομίας/καρδοταξίας αντιμετωπίζει μια κρίση ταυτότητας. Ο πραγματικός "πελάτης" είναι η ίδια η κοινωνία. Συχνά όμως εμφανίζει τη διόληρη της δια των πολευκών, που δεν φρίνεται να εμπλέκεται την καθιέρωση τάξης στο κώνκι, και δεν επιτρέπονται στα αρμόδια δργανα να αποκήρουν πραγματική διακείριση του χώρου υπέρ του κοινωνικού συνόλου.

Το ΥΠΕΧΩΔΕ πότε την άλλη ελευθέρη προωθεί την τεχνολογική εξέλιξη στον τομέα αυτόν. Για παράδειγμα, η χρήση Ιεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) θεωρείται απαραίτητη σε πολλές μαλέτες. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα όμως αισθημάτα στατιστικά και, αλλά στοιχεία και το δημόσιο δεν διαθέτει την τεχνολογική επόρκευτη πόστε να εξαπούλει τις μελέτες που αναθέτει. Αυτά δημιουργούν προσδίληματα προσταρμογής και υψηλό κίνητος στους μελετητές, ενώ παραμένει αμφίβολη πώς θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα.

4. Για το άμεσο μέλλον, μια νέα εξέλιξη με μεριάς προοπτικές είναι η καθιέρωση των δεύτερου διαθίμου τυποκής αντοδιοίκησης στο επίπεδο των νομαρχιών, με τις εκλογές του Οκτωβρίου 1994. Ως αποτέλεσμα, οι νέες τοπικές αρχές θα αναλάβουν πολλές αρμοδιότητες στους τομείς διακείρισης του χώρου και του περιβάλλοντος, που μέχρι τόρα αποτελούσαν αντικείμενο των κεντρικών υπηρεσιών.

Η κατάσταση θα είναι πολλή δύσκολη σε μία πρώτη περίοδο, γιατί οι εκλεγμένες αρχές δεν θα διαθέτουν επαρχή οργάνωση και στελέχη. Η ελπίδα είναι ότι θα εποκτήσουν γρήγορα τις αναγκαίες προτίτλουσεις, με τη συμβολή και των κλάδου των πολεοδόμων/καρδοταξικών, σε απορικό ή συλλογικό επίπεδο.

Σε αυτό θα απειλήσει και η αποφυγή της πρώτης ημάδας

χωροτακτών από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, που -παρά την έλλειψη πείρας- μπορούν να δοηθήσουν στην κάλυψη των κενών. Παράλληλα, ο Τομέας Αστικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης του Παντείου Πανεπιστήμιου, μπορεί να εφοδιάσει τα τοπικά στελέχη με πολύ χρήσιμες γνώσεις.

Συνέδριο: "Πολιτισμός, ο θεμέλιος λίθος της Ευρώπης 2002". Εργαστήριο: Αστικός και περιφερειακός σχεδιασμός και πολιτιστικές διαστάσεις της ανάπτυξης.

ΑΝ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ

Στις 3, 4 και 5 Ιουνίου 1994 πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα το 5ο Διεθνές Σεμινάριο της σειράς: "Πολιτισμός, ο θεμέλιος λίθος της Ευρώπης του 2002", στα πλαίσια του προγράμματος "Η Ευρώπη των πολιτισμών" της Φλαμανδικής Κυβέρνησης του Βελγίου. Τα Σεμινάρια αυτά οργανώνονται κάθε εξη μήνες στη χώρα που έχει την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πρώτο της σειράς έλαβε χώρα τον Οκτώβριο 1992 στις Βρυξέλλες ενώ μετά το Σεμινάριο της Αθήνας, θ' ακολούθησει το δο της σειράς στο Μόναχο τον Δεκέμβριο 1994, με την ευκαιρία της Γερμανικής Προεδρίας.

Στόχος του όλου προγράμματος είναι να αναδείξει την πολιτιστική διάσταση της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και να προβάλλει προβλήματα και "αιτήματα" που προκύπτουν με βάση αυτή τη θεώρηση.

Βασική διαπίστωση των Σεμιναρίων που προηγήθηκαν ήταν ότι, μέχρι σήμερα, η κύρια ζήτηση σε ότι αφορά στη διαδικασία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης έχει δοθεί στην οικονομική και την πολιτική της διάσταση: η σκοπιά του Πολιτισμού έχει σχεδόν παντελώς παραμεληθεί.

Κεντρική θέση που διατυπώθηκε στο Σεμινάριο της Bruges (Νοέμβριος 1993) (¹) ήταν ότι το μοντέλο της Ευρωπαϊκής ενοποίησης θα πρέπει να επιδιώξει - παράλληλα με την οικονομική και πολιτιστική ολοκλήρωση - τη διατήρηση και ενθάρρυνση της πολιτιστικής ποικιλότητας της Ευρώπης.

Ιδιαίτερος στόχος του Σεμιναρίου της Αθήνας ήταν:

- αφ' ενός να "εφαρμόσει" το θεωρητικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε στην Bruges σε περισσότερα επιμέρους πεδία ή θέματα.

6) αφ' ετέρου να διαμορφώσει και προδάλλει καινοτόμες ιδέες πολιτιστικής δράσης στην Ευρώπη, που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν και από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σε αντιστοιχία με τον στόχο (α), το Σεμινάριο της Αθήνας περιέλαβε μεγάλο αριθμό “Εργαστηρίων” (συνολικά δέκα), μεταξύ των οποίων και αυτό με θέμα: “Αστικός και Περιφερειακός σχεδιασμός και πολιτιστικές διαστάσεις”

Άλλα εργαστήρια, συναφή με το προηγούμενο, ήταν:

- “Πολιτισμός και οικονομική αναδιάρθρωση: πολιτιστικά στοιχεία και προσδιορισμοί στην καινοτομική δράση των επιχειρήσεων”
- “Πολιτιστικές δραστηριότητες και δημιουργία απασχόλησης”
- “Πολιτιστικά ζητήματα στο σχεδιασμό και τη χρήση των μέσων μεταφοράς”.

Το Εργαστήριο “2” αποσκοπούσε στο να εισάγει την προβληματική του πολιτισμού στο επιστημονικό πεδίο και το πεδίο άσκησης πολιτικής που ασχολείται με την περιφερειακή/αστική ανάπτυξη και τη χωροταξία.

Ειδικότερα στόχευε:

- a) να διερευνήσει το πως η ανάπτυξη πόλεων και περιφερειών επηρεάζεται από πολιτιστικά δεδομένα και ιδιαιτερότητες.
- b) το πως η πολιτική και τα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης απομακρύνομεθα από σειρές “οικονομιστικες” προσεγγίσεις θα πρέπει να διαφρονοποιηθούν και εμπλουτιστούν ώστε να επιτύχουν καλύτερη “πολιτιστική προσαρμογή” με τις τοπικές συνθήκες, προάγοντας παράλληλα τις πολιτιστικές ανταλλαγές και τη δικτύωση μεταξύ των περιοχών της Ευρώπης.

Τόσο στην ενδιάμεση προετοιμασία όσο και επί τόπου κατά τη συνεδρίαση του Εργαστηρίου στις 5/6/94 συμμετείχαν οι:

Phil Cooke, Michael Parkinson, Π.Δελλαδέτομας, Frank Moulaert, Θανάσης Ζαχαρόπουλος, Ar.Rodriquez, Παντ.Σκάγιαννης (έκτακτη συμμετοχή), Βαγγέλης Γραβριελάτος, Stefan Nieuwinkel, Andre Loecx και Άννα Αρβανιτάκη (συντονίστρια).

Κατά τη συζήτηση κυριαρχούσε η προβληματική των πόλεων (από ύποψη γεωγραφικού επιπέδου αναφοράς), με εστίαση σε ζητήματα οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικού αποκλεισμού και στα αντίστοιχα προγράμματα αστικής “αναγέννησης”.

Εγίνε εκτενής αναφορά στην επανεμφάνιση των πόλεων στο προσκήνιο της πολιτικής τόσο σ' εθνικό επίπεδο, όσο και σ' ευρωπαϊκό. Τονίστηκε ωστόσο ότι τα μέχρι σήμερα προγράμματα αστικής ανανέωσης, παρά τη ρητορική που τα συνοδεύουν, δεν “απαντούν” πολλές φορές στα πραγματικά κοινωνικά προβλήματα των ευρωπαϊκών πόλεων.

Σ'ότι αφορά την Ε.Ε., διαπιστώθηκε η ανάγκη πιο συνεκτικής παραδέμβασης σε επίπεδο αστικής πολιτικής, ανάγκη η οποία μόνο εν μέρει ικανοποιείται μέσα από τη νέα Κοινωνική Πρωτοβουλία URBAN. Αυτό που αξιολογήθηκε πολύ θετικά στο επίπεδο της Ε.Ε., είναι η συμβολή της στη δικτύωση των πόλεων, στοιχείο που έχει πάξει ήδη καταλυτικό ρόλο, στο βαθμό που μπορεί να προωθεί σχήματα συνεργασίας και δεσμούς αλληλεγγύης μεταξύ των ευρωπαϊκών πόλεων, σαν αντίδραση στις εγγενείς τάσεις του ανταγωνισμού.

Σε περιφερειακό επίπεδο, ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ήταν η συμβολή του Ph.Cooke, ο οποίος αναφέρθηκε στο πώς πολιτιστικοί παράγοντες δημιουργούν το περιβάλλον μέσα στο οποίο γίνεται δυνατή η τοπική ανάπτυξη και η εκδήλωση εξαιρετικών οικονομικών επιδόσεων.

Για το λόγο αυτό, είναι σημαντική η μελέτη επιτυχημένων παραδειγμάτων ώστε να εντοπιστούν οι καθοριστικοί παράγοντες της ανάπτυξης και μάλιστα αυτοί που δεν αναφέρονται σε υλικούς πόρους.

Για τον ίδιο λόγο είναι επιτακτική η ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των περιφερειών της Ευρώπης με την προϋπόθεση ότι θα δημιουργηθούν εκουγχρονιστικοί και προσαρμοστικοί θεσμοί διοίκησης οι οποίοι μπορούν να διαχειριστούν και αξιοποιήσουν πολύπλοκες διαδικασίες δικτύωσης.

Μια άλλη κατηγορία προσέγγισης ήταν αυτή που δε διακρίνει αστικό/περιφερειακό επίπεδο αναφοράς, υπέρ μιας ενιαίας θεώρησης της τοπικής ανάπτυξης στην οποία η έμφαση τίθεται στο επίπεδο της δράσης: μιας αποκεντρωμένης δράσης κοντά στον πληθυσμό ώστε τα προγράμματα και οι παρεμβάσεις να τονώσουν την κοινωνική συμμετοχή, να μάχονται έμπρακτα τον κοινωνικό αποκλεισμό και να προωθούν μορφές “κοινωνίας καινοτομίας” πέραν των τεχνολογικών καινοτομιών οι οποίες σήμερα θεωρούνται η πανάκεια για μια επιτυχημένη προσπάθεια τοπικής ανάπτυξης.

Συμπερασματικά, το Εργαστήριο προχάλεσε πολύ ενδιαφέρουσες επί μέρους συνεισφορές, αλλά η διατύπωση ενός συνεκτικού θεωρητικού πλαισίου για την προσέγγιση της πολιτιστικής διάστασης της αστικής και περιφερειακής ανάπτυξης είναι ακόμα μακριά.

Σημείωση

1. Οι εργασίες του Σεμιναρίου της Bruges αποτέλεσαν τη βάση για την έκδοση βιβλίου με τίτλο: "Culture, building Stone for 2002: reflections and perspectives" L.Bekemans (ed), College of Europe, Brussels, 1994.

Ανασκόπηση των πρόσφατων πολεοδομικών δραστηριοτήτων του Δήμου Αθηναίων

Ε. ΓΑΒΡΙΕΛΑΤΟΣ*

1. Διοργάνωση εθνικού προσυνεδρίου

Στις 16 και 17 Ιουνίου ο Δήμος Αθηναίων και ο Σύλλογος Ελλήνων Πολεοδόμων και Χωροτακτών οργάνωσαν εθνικό προσυνεδρίο με θέμα Προς τη Νέα Χάρτα των Αθηνών: από την οργανική πόλη στην πόλη των πολιτών. Οι εργασίες του διημέρου, αναπτύχθηκαν σε δύο διασικές ενότητες.

Στην πρώτη διερευνήθηκαν δύο χυρώς προσεγγίσεις:

- A. Οι γενικές διαπιστώσεις, αρχές και κατευθύνσεις της Χάρτας της Αθήνας,** στα πλαίσια του προβληματισμού που οδήγησε στη διαπύωση της του 1993, αλλά και των πολεοδομικών εξελίξεων κατά τα τελευταία 60 έτη.
- B. Οι παράγοντες που οδήγησαν στην κρίση της σύγχρονης πόλης,** με ιδιαίτερη αναφορά στους δρώντες, δηλαδή στις οικονομικές δυνάμεις και συμφέροντα, στους φρορείς του δημόσιου τομέα, στις κοινωνικές συσπειρώσεις και τον πολίτη.

Στη δεύτερη ενότητα αναπτύχθηκαν απόψεις για την προσέγγιση και αντιμετώπιση των προβλημάτων των αστικών κέντρων μέσα στα πλαίσια του γενικού τίτλου του συνεδρίου. Εξετάστηκε επίσης η ανάγκη καδικοποίησης τους- μετά από συστηματική προεργασία - κατά τη διάρκεια διεθνούς συνεδρίου περί το τέλος του 1995 στην Αθήνα.

Τα γενικά συμπεράσματα των εργασιών του προσυνεδρίου μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

A. Η Χάρτα των Αθηνών αποτέλεσε τον πρώτο κώδικα αρχών της σύγχρονης πολεοδομίας, αντιμετώπισε την πόλη και τον άνθρωπο μέσα από το πρίσμα χυρώς της τεχνικής και του φυσικού σχεδιασμού, με βάση το κριτήριο της υγιεινής διαβίωσης.

B. Σε αντίθεση με τη μονοδιάστατη προσέγγιση (σε επίπεδο φυσικού σχεδιασμού) της Χάρτας των Αθηνών, είναι σήμερα απαραίτητη η ολοκληρωμένη θεώρηση (κοινωνική, ψυχολογική, οικονομική κλπ) των αναγκών του ανθρώπου σε σχέση με το αστικό περιβάλλον. Απαιτείται επομένως η ολοκληρωμένη διαχείριση του χώρου προς όφελος του

* Ε. Γαβριελάτος, Δήμος Αθηναίων, Διεύθυνση Σχεδ. Πόλεων.

κοινωνικού συνόλου. Για την αποκατάσταση της ανθρώπινης κλίμακας στα σημερινά αστικά κέντρα, με πλήθυνσιν πολλών εκατομμυρίων, είναι επιθυμητή η δημιουργία ιεραρχικής δομής στη φυσική, κοινωνική, οικονομική και διοικητική διάρθρωση και λειτουργία των πόλεων. Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η αειφορική προσέγγιση στη διαχείριση των πόρων των αστικών κέντρων (όπως του χώρου, του νερού, της ενέργειας, των κελυφών και δικτύων κ.ά.) που έχουν υποστεί έντονη κατασπατάληση ή και υποδάθμιση κατά τις τελευταίες δεκαετίες.

Έγινε σαφής αναφορά στην ανάγκη οργάνωσης διεπιστημονικών ομάδων εργασίας που θα πλαισιώνουν με το ερευνητικό τους έργο τις προσυνεδριακές εκδηλώσεις των πόλεων της Ευρώπης. Καθοριστικό ρόλο στην κατεύθυνση ευρύτερης κινητοποίησης μπορεί να παίξει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πολεοδόμων (ECTP). Τονιστήκε παράλληλα ότι τα όποια συμπεράσματα προκύψουν από τις παραπάνω ενέργειες προκειμένου να αποτελέσουν το υλικό εργασίας του διεθνούς συνεδρίου, θα πρέπει να εκφράζουν συνολικά τους πυρήνες της κοινωνίας που διαμορφώνουν το αστικό περιβάλλον σήμερα. Πρέπει επομένως να προκύψουν από μια αντίστοιχη συστράτευση κοινωνικών δυνάμεων (κεντρική εξουσία, τοπική αυτοδιοίκηση, ακαδημαϊκοί φορείς, κ.ά.) και του κάθε τομέα γνώσης και εμπειρίας, αφού τελικά το θέμα είναι το συνολικό σύστημα ζωής του ανθρώπου. Ένα τέτοιο περίγραμμα είχε υιοθετηθεί εξάλλου κατά την οργάνωση του προσυνεδρίου των Αθηνών, αφού εκλήθησαν να συμμετάσχουν με την ενεργό παρουσία τους - και ιδιαίτερα κατά τη διατύπωση των συμπερασμάτων - επιστήμονες από διαφόρους χώρους και φορείς, όπως το ΥΠΙΕΧΩΔΕ, η ΤΕΔΚΝΑ, το ΤΕΕ, ο ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ, το ΕΜΠ, το ΑΚΟ, αλλά και το ECTP.

2. Πολεοδομικές μελέτες και έργα.

· Υπό θεομοθέτηση δρίσκονται οι πολεοδομικές ρυθμίσεις που συνδέονται με τις πρόσφατα ολοκληρωθείσες μελέτες-προτάσεις περιοχών Ελαιώνα, Γκαζοχωρίου, Ποδονίφτη-Προμπονά, Κ. Πατησίων, Ψυρρή, Μεταξουργείου, Εξαρχείων, Βικτωρίας, Κινέλης, Νεάπολης, Πλ. Βάθης, Κολωνακίου, Ιλισίων. Εκπονούνται μελέτες για την ανάπλαση του Εμπορικού Τομέων και για το Τράμ, εκτελείται το έργο ανάπλασης του Π. Δημαρχείου - Πλ. Κοτζιά και κατασκευής υπογείου garage και το έργο του αρχαιολογικού πάρκου της Ακαδημίας Πλάτωνος, δημοπρατήθηκε η ανακαίνιση του συγκροτήματος Δουρούτη στο Μεταξουργείο κ.ά.

**Περιβάλλον και Δίκαιο, Διευθυντής: Σπ. Φλογαΐτης,
Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις**

Μια νέα εξαμηνιαία επιστημονική επιθεώρηση με τίτλο **Περιβάλλον και Δίκαιο**, κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος της την άνοιξη του 1994. Το νέο περιοδικό που διευθύνεται από τον Σπύρο Φλογαΐτη, καθηγητή Διημόσιου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθήνας και από πολυεπιστημονική Συντακτική Επιτροπή, φιλοδοξεί να πρωθήσει τον επιστημονικό διάλογο και την ενημέρωση γύρω από τη θεωρία, τη νομοθεσία, τη νομολογία και τη διοικητική πρακτική στους Τομείς της Πολεοδομίας, της Χωροταξίας, της Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Περιβάλλοντος.

Το περιοδικό περιλαμβάνει εκτός από το χυρώς μέρος του που είναι η ενότητα των επιστημονικών άρθρων και μελετών, άλλες ενότητες αφιερωμένες στην παρουσίαση και σχολιασμό της νομοθεσίας και νομολογίας, βιβλιοκρισίες και βιβλιοπαρουσιάσεις και επίκαιρα θέματα.

Για κάθε πληροφορία για το περιοδικό μπαρείτε να απευθύνεστε στη διεύθυνση σύνταξης τον κ. Π. Ματθαίου, Σκουφά 59, 10672 Αθήνα, Τηλέφωνο: 3645-740.